

بررسی شخصیت حضرت آیت‌الله سید مجتبی حسینی خامنه‌ای «دام‌الله» با رویکرد تحلیل گفتمان

منصوره مؤدب*

اشاره

نهم اسفند ۱۴۰۴، نه‌تنها در تقویم مبارزات ملت ایران صفحه‌ای خونین نگاشته شد، بلکه در تقویم قلوب ولایت‌مدار مردمان ایران‌زمین واقعه‌ای بس جانکاه رقم خورد؛ قلدران سیه‌روی عالم ابرمردی را به آرزوی دیرینه‌اش رساندند که نه‌تنها رهبر محبوب سرزمین سلمان بود، بلکه بر جغرافیای قلوب تمام آزادی‌جویان عالم رهبری و حکومت می‌کرد. آنها در خیال خام و باطل خود شادمانی می‌کردند که با شهادت امام شهید «نه پدر هست، نه تفنگ پدری»؛ اما ملت غیور ایران به مدد الطاف کریمانه حق بی‌درنگ به دشمنان فهماندند که «هم پدر هست هنوز، هم تفنگ پدری» و هم باورهایی که پدر در قلب فرزندان عاشقش حک کرده است؛ باورهایی که در پی وداع غم‌بار پدر در این روزهای غمین‌حزن‌آلود، مرهم سینه سوخته و چشم به خون‌نشسته فرزندان است؛ باورهایی که ریشه در سنت‌های الهی و آیات نابی چون «مَا نَنْسَخُ مِنْ آيَةٍ أَوْ نُنسِئُهَا نَأْتِ بِخَيْرٍ مِنْهَا أَوْ مِثْلَهَا»^۱ و «فَإِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا * إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا»^۲ دارد. چه زیبا بعد از هجرت خونینش، دست شکست‌ناپذیر الهی با انتخاب حضرت آیت‌الله سید مجتبی خامنه‌ای دام‌الله در جایگاه امام تازه‌نفس انقلاب عیان شد و شاهد شیرین تحقق همه این آیات را به کام جان مردم صبور ایران چشاند.

در این مدت اندک رهبری بابرکت ایشان، چند متن از ایشان منتشر شده است: نخستین پیام رسمی (بیست‌ویکم اسفند ۱۴۰۴، پیام نوروزی به مناسبت آغاز سال ۱۴۰۵، پیام به مناسبت

* سطح سه‌تعلیم و تربیت جامعه الزهراء علیها‌السلام، گرایش مشاوره خانواده با رویکرد اسلامی.

۱. بقره: ۱۰۶.

۲. انشراح: ۵-۶.

چهل‌مین روز شهادت امام شهید و ...). این سه متن، در حقیقت نقش برجسته‌ای از جهان‌بینی، روش و افق رهبر جدید هستند. از چند روزنه می‌توان به متن پیام‌های ایشان نظر کنیم تا با شخصیت ایشان بیشتر آشنا شویم.

الف) تداوم گفتمان

هر گفتمانی در برگیرنده زنجیره‌ای از حقایقی است که حلقه‌های آن را زمان، وقایع و رخدادها به هم پیوند می‌دهد؛ گفتمان انقلاب اسلامی نیز از این قاعده مستثنا نیست. رهبر شهید آن را با خون پاک خود آبیاری کرد و به بار نشاناند و اکنون، حضرت آیت‌الله سیدمجتبی حسینی خامنه‌ای، به مثابه «امتداد عینی همان حقیقت»، بر کرسی رهبری تکیه زده است.

۱. **تصریح به ارث معنوی:** ایشان در همان بندهای آغازین نخستین پیام رسمی، کرسی رهبری را «محلّ جلوس دو پیشوای عظیم‌الشان، خمینی کبیر و خامنه‌ای شهید» معرفی می‌کند و می‌گوید: «برای بنده تکیه‌زدن بر جایی که محلّ جلوس دو پیشوای عظیم‌الشان، خمینی کبیر و خامنه‌ای شهید بوده، کاری سخت است؛ زیرا این کرسی سابقه جلوس کسی را داراست که بعد از بیش از شصت سال مجاهدت در راه خدا و گذشتن از انواع لذایذ و راحتی‌ها، به گوهری تابناک و چهره‌ای ممتاز، نه فقط در عصر حاضر، بلکه در طول تاریخ حکمرانان این کشور بدل شده است. هم حیات و هم نوع مرگ او عجیب با شکوه و عزّتی ناشی از تکیه به حق بود».^۱ این جمله نه یک تعارف تشریفاتی، که اعترافی است به «سنگینی امانت».

۲. **تأکید بر «مردم‌سالاری دینی»** به مثابه اصل گفتمان انقلاب: حضرت آیت‌الله سید مجتبی حسینی خامنه‌ای علیه‌السلام سومین رهبر انقلاب، بر اصلی دیگر بر گفتمان انقلاب تأکید دارند و آن اصل «مردم‌سالاری دینی» است که این اصل را نه در مقام شعار، که در مقام «جمهوریت و اسلامیّت»^۲ باز نگارش می‌کنند. ایشان در پیام اول خویش می‌نویسند: «این شما مردم بودید که کشور را رهبری و اقتدار آن را ضمانت کردید. آیه‌ای که در صدر این نوشتار آوردم،^۳ به این معناست که هیچ آیتی از آیات الهی نیست که یا مهلتش تمام شود یا به فراموشی سپرده شود، مگر اینکه از ناحیه حضرت حق (جلّ و علا)، مثل یا برتر از آن به جایش داده شود. مناسبت

۱. پیام اول.

۲ رک: دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای مقاله جمهوریت و اسلامیت دو بعد جدایی ناپذیر

مکتب امام به قلم علیرضا پیروزمند: <https://khl.ink/f/50375>

۳. «ما نَنْسَخُ مِنْ آيَةٍ أَوْ نُنسِئُهَا نَأْتِ بِخَيْرٍ مِنْهَا أَوْ مِثْلَهَا» (بقره: ۱۰۶).

استفاده از این آیه شریفه این نیست که این بنده در حد رهبر شهید باشم؛ چه رسد به اینکه بخواهم برتر از ایشان فرض شوم، بلکه جهت ذکر آیه مبارکه، توجه دادن به نقش به‌جا و پُررنگ شما ملت عزیز است. اگر آن نعمت عظمی از ما سلب شد، به جایش بار دیگر حضور عمّارگونه ملت ایران به این نظام اعطا گشت. این را بدانید: اگر قدرت شما در صحنه ظاهر نشود، نه رهبری و نه هیچ‌یک از دستگاه‌های مختلف که شأن واقعی آنها خدمت به مردم است، کارایی لازم را نخواهند داشت.^۱ این تداوم همان گفتمان امام شهیدمان است که می‌فرمودند: «متن این انقلاب، جمهوریت و اسلامیت است؛ هم جمهوریت، هم اسلامیت؛ لذا امام اعلان کرد جمهوری اسلامی. تقریباً همه مردم هم به جمهوری اسلامی رأی دادند؛ حتی کسانی که به اسلام اعتقاد نداشتند».^۲

ب) رهبری مردم

در تاریخ جنبش‌های سیاسی جهان، آن زمان که رهبر یک انقلاب از میان می‌رود، جامعه در بیشتر موارد با خلأ قدرت، انفعال یا دست‌کم دورانی از سرگشتگی همراه است. اما آنچه در اسفند ۱۴۰۴ در ایران روی داد، نه‌تنهای استثنای این قاعده، که نقض آشکار آن بود. رهبر شهید در روز دهم رمضان به شهادت رسید؛ اما نه خلأی معنا یافت، نه افسردگی و انفعال و نه اضطراب، تحیر و سرگشتگی.

در گفتمان کلاسیک، «رهبری» امری است که از بالا به پایین جریان می‌یابد؛ اما ایشان می‌گویند: «شما مردم بودید که کشور را رهبری کردید و اقتدار آن را ضمانت کردید».^۳ همچنین در صدر نخستین پیام ایشان، آیه «ما نَنْسَخُ مِنْ آيَةٍ اَوْ نُنسِهَا نَأْتِ بِخَيْرٍ مِنْهَا اَوْ مِنْهَا» نقش بسته است که ایشان این آیه را چنین تفسیر می‌کنند: «اگر آن نعمت عظمی از ما سلب شد، به جایش بار دیگر حضور عقیدتی ملت ایران به این نظام اعطا گشت».^۴ این‌گونه برگرداندن آیه و بازشناختن مصداق «بهرتر» در قامت استوار یک ملت، نه از سر تصادف که نشانه‌ای آشکار از ذوقی لطیف، انسی دیرینه با کلام وحی و تسلطی شگرف بر ژرفای تفسیر و معانی ناب قرآنی است.

۱. پیام اول.

۲. بیانات امام شهید، ۱۴۰۳/۰۱/۱۹.

۳. پیام اول.

۴. همان.

به‌روشنی می‌توان دریافت که این نگاه نوآیین و باور تازه‌بنیاد در اندیشه‌ی ایشان که البته ریشه در تعبیر «بعثت مردم» در کلام امام شهیدمان دارد، تنها به یک پیام محدود نیست، بلکه استمراری پویا و بالنده در پیام‌های بعدی ایشان نیز وجود دارد.

در پیام به مناسبت اربعین امام شهید، ایشان از «عدد شگفت‌آور و روبه‌افزایش پوشش جان‌فدا برای ایران» و «حضور مردم در میداين و محلات و مساجد» به‌مثابه عناصری تعیین‌کننده در تداوم و اقتدار نظام یاد می‌کند؛ گویی همان «حضور عقیدتی ملت» که در تفسیر آیه به‌مثابه «مثل یا بهتر» از نعمت سلب‌شده بدان اشاره شد، در قالب عینی همین پوشش‌ها و حضورهای مردمی تجلی یافته است.

بدین ترتیب، آن ذوق انس‌گرفته با قرآن و آن تفسیر ژرف از آیه «نأتی بخیر منها»، نه یک شگرد کلامی، بلکه بن‌مایه‌ی یک منظومه‌ی فکری پیوسته است که در سراسر این پیام‌ها جاری و ساری است.

ج) وحدت ملی

وحدت در گفتمان ایشان نه یک شعار عاطفی یا توصیه‌ی اخلاقی سطحی یا تاکتیک موقتی برای عبور از بحران است، بلکه رمز «ایران قوی» تعریف می‌شود.

۱. وحدت به‌مثابه «نعمت خاص»

ایشان در پیام نوروزی از وحدت با تعبیری فراتر از روابط سیاسی یاد می‌کند و می‌فرماید: در حال حاضر در اثر وحدت عجیبی که بین شما هم‌وطنان با همه تفاوت‌های خاستگاه‌های مذهبی، فکری، فرهنگی و سیاسی ایجاد شده، در دشمن شکستگی به وجود آمده است. این را باید نعمتی خاص از ناحیه حضرت حق جلّ و علا دانست و بسیار بر آن با زبان و در دل و هم در مقام عمل، شکر به‌جا آورد. یکی از قواعد تخلف‌ناپذیر این است که هرگاه نعمتی مورد شکر قرار گیرد، به تناسب مقدار شکر، ریشه‌اش استوارتر شده یا ارتقا می‌یابد و عنایات بیشتری روانه فرد شاکر می‌گردد. آنچه فعلاً در مقام اقدام به شکر عملی لازم است، این است که ما این نعمت عظمی را صرفاً رحمتی از ناحیه حضرت حق جلّ و علا بدانیم و تا حد ممکن از آن خوب استفاده کنیم. این‌طور حتماً این انسجام بیشتر و پولادین‌تر شده و دشمنانتان خوار و خفیف‌تر خواهند شد.^۱

۱. پیام نوروزی.

تعبیر «نعمتِ خاص» بسیار دقیق است. ایشان وحدت را از سطح «توافق سیاسی» یا «همزیستی مسالمت‌آمیز» فراتر می‌برد و آن را به مقوله‌ای «الهیاتی» ارتقا می‌دهند. در این نگرش، تفرقه یک «خلأ سیاسی» نیست، بلکه «ناسپاسی نعمت» است؛ ناسپاسی به قاعده قرآنی «وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكُمْ لَئِن شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِن كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ»^۱ و [نیز یاد کنید] هنگامی را که پروردگارتان اعلام کرد که اگر سپاس‌گزارى کنید، قطعاً [نعمت] خود را بر شما می‌افزایم، و اگر ناسپاسی کنید، بی‌تردید عذابم سخت است»، موجب عذاب شدید خواهد شد که یکی از مصادیق آن سلب آن نعمت خواهد بود.

۲. ذوب‌شدن «یخ‌های فیما بین»؛ بازسازی سرمایه اجتماعی

در پیام به مناسبت اربعین امام شهید، ایشان با زبانی شاعرانه و با این وجود دقیقاً جامعه‌شناسانه، فرآیند تحقق وحدت را در ذیل هنرهای امام شهید این‌گونه توصیف می‌کنند:

اما [امام شهید] وقتی که بعد از قریب به ۳۷ سال، کرسی زعامت امت را ترک نمودند، شجره طیبه‌ای که ریشه‌اش مستحکم و شاخ‌وبرگ آن بر بخش‌های مهمی از منطقه و جهان سایه افکن شده است را از خود به جا گذاشتند. رویکرد دست‌یابی به «ایران هر چه قوی‌تر» از مسیر وحدت بین اقشار مختلف جامعه می‌گذرد که مکرراً مورد تأکید ایشان بود. شمه قابل توجهی از این وحدت در این چهل روز تحقق پیدا کرد: قلوب مردم به هم نزدیک شد، یخ‌های فیما بین اقشار مختلف با گرایش‌های متفاوت شروع به ذوب‌شدن کرد، همگان زیر پرچم وطن جمع شدند و روزه‌روز به عدد این جمع و به کیفیت آن افزوده می‌شود. بسیاری از کسانی که هنوز به این‌گونه حضور دست نیافته‌اند، قلباً همراه و هم‌سخن با جمعیت‌های حاضر در میادین هستند.^۲

این عبارت یکی از درخشان‌ترین نمونه‌های «تحلیل عینی از سرمایه اجتماعی» در قالب بیانی دینی - انقلابی است. ایشان آگاهی دارند که جامعه ایران در سال‌های پیش از شهادت، دست‌خوش شکاف‌هایی شده بود؛ اما بحران شهادت مانند آزمایش الهی، این شکاف‌ها را آشکار نکرد، بلکه ذوب کرد و آنچه بر جای ماند، نه یک وحدتِ تحمیلی که وحدتی خودجوش، قلبی و ریشه‌دار بود.

۱. ابراهیم: ۷.

۲. پیام حضرت آیت‌الله سیدمجتبی حسینی خامنه‌ای رهبر معظم انقلاب اسلامی به مناسبت چهلمین روز شهادت

۳. وحدت، شرط تحقق «ایران قوی» و پیش شرط عبور از بحران اقتصادی

ایشان در همان پیام، وحدت را نه یک فضیلت مستقل، که ابزار تحقق «ایران قوی» معرفی می‌کنند: «رویکرد دست‌یابی به ایران هرچه قوی‌تر از مسیر وحدت بین اقشار مختلف جامعه می‌گذرد»^۱.

در پیام نوروزی نیز شعار سال را «اقتصاد مقاومتی در سایه وحدت ملی و امنیت ملی» قرار می‌دهند. این ترکیب نشان می‌دهد در نگاه ایشان، اقتصاد بدون وحدت به سرانجام نمی‌رسد و وحدت بدون امنیت دوام نمی‌آورد. وحدت زیرساخت «امنیت نرم» و پیش‌نیاز «جهاد اقتصادی» است.

۴. خدشه در وحدت ملی با عملیات رسانه‌ای دشمن

ایشان در پیام نوروزی با هشدارِ راهبردی، نقش دشمن در تخریب وحدت را فریاد می‌زنند: یک مسیر دشمن، عملیات رسانه‌ای اوست که در این ایام به طور خاص با نشانه‌گیری ذهن و روان آحادی از مردم، قصد خدشه در وحدت ملی و به تبع در امنیت ملی را دارد. ما باید مواظب باشیم تا مبادا در اثر سهل‌انگاری و به دست خود ما این قصد شوم تحقق یابد؛ از این رو توصیه‌ام به رسانه‌های داخلی کشورمان با همه تفاوت‌های فکری، سیاسی و فرهنگی که ممکن است داشته باشند، این است که از پرداختن به نقاط ضعف به طور جدی خودداری کنند؛ در غیر این صورت امکان وصول دشمن به مقصودش وجود دارد.^۲

این فراز دو پیام مهم دارد: اول: دشمن دقیقاً می‌داند که نقطه آسیب‌پذیر ایران، «شکاف‌های داخلی» است و تمام جنگ ترکیبی‌اش را بر همان نقطه متمرکز کرده است. دوم: رسانه‌های داخلی مسئولیت دارند در این شرایط حساس به جای «بزرگ‌نمایی نقاط ضعف» که خوراک دشمن است، وحدت‌آفرین باشند؛ این کار نه سانسور که مدیریتِ راهبردیِ روایت در زمان جنگ است.

۵. وحدتی فراملی در امت اسلامی

وحدت در گفتمان ایشان به مرزهای ملی محدود نیست. در پیام به مناسبت اربعین امام شهید، ایشان جبهه مقاومت را یکپارچه می‌بینند:

۱. همان.

۲. پیام نوروزی.

این را همه باید بدانند باذن الله تعالی ما حتماً متجاوزین تبهکاری که کشور ما را مورد حمله قرار دادند را رها نمی‌کنیم. حتماً غرامت تک‌تک صدمات وارد شده و خون‌بهای شهیدان و دیه جانبازان این جنگ را طلب خواهیم کرد و حتماً مدیریت تنگه هرگز را به مرحله جدیدی وارد خواهیم نمود. ما طالب جنگ نبوده و نیستیم؛ ولی به هیچ‌وجه از حقوق حقّه خود دست نمی‌کشیم و در این جهت همه جبهه مقاومت را به طور یکپارچه در نظر داریم.^۱

در پیام نخست نیز از «همراهی اجزای این جبهه با یکدیگر»^۲ سخن می‌گویند که «مسیر تخلص از فتنه صهیونی را کوتاه‌تر می‌نماید»؛ یعنی وحدت پروژه‌های منطقه‌ای است و ایران در مرکز این پروژه، نقش «نقطه ثقل» را بازی می‌کند. ایشان می‌فرمایند: «ما کشورهای جبهه مقاومت را بهترین دوستان خود می‌دانیم و امر مقاومت و جبهه مقاومت، جزئی جدایی‌ناپذیر از ارزش‌های انقلاب اسلامی است».^۳

۶. هشدار به وحدت‌شکنی

ایشان در پیام نخست با صراحت به آفت تفرقه اشاره می‌کنند و راهکار عملی اجتناب از آن را نیز ارائه می‌دهند: «باید بر وحدت بین آحاد و اقشار ملت که معمولاً در مواقع مضیقه نمود خاصی پیدا می‌کند، خدشه‌ای وارد نشود. این امر با صرف‌نظر کردن از نقاط مورد اختلاف تحصیل خواهد شد».^۴

این جمله، یک فتوای راهبردی در شرایط بحران است: «صرف‌نظر کردن از نقاط مورد اختلاف» به معنای فراموشی اصول نیست، بلکه به معنای اولویت‌بندی عاقلانه است. در لحظه‌ای که دشمن تا دندان مسلح به مرزها حمله می‌کند، بحث بر سر حاشیه‌ها نه فقط بیهوده، که خیانت‌آمیز است.

د) اقتدار ملی

در گفتمان مقام معظم رهبری دام‌طلبه، «اقتدار ملی» نه یک وضعیت ایستا و نه تنها انباشتی از

۱. پیام به مناسبت چهلمین روز شهادت قائد عظیم‌الشان انقلاب دام‌طلبه.

۲. اولین پیام.

۳. همان.

۴. همان.

تجهیزات نظامی، بلکه فرایندی پویا و ریشه‌دار در سه لایه «اراده الهی»، «بصیرت مردمی» و «بازدارندگی راهبردی» تعریف می‌شود. در بحرانی‌ترین لحظه تاریخ انقلاب، ایشان اقتدار را نه از خلأ که از متن تهدید و شهادت بازتولید می‌کنند.

۱. اقتدار مبتنی بر «وعدۀ الهی» و سنت استخلاف

ایشان در نخستین پیام خود با تکیه بر آیه «ما ننسخ من آیه أو ننسها نأت بخیر منها أو مئها»^۱، یک اصل فراتاریخی را به نمایش می‌گذارند: هیچ نعمت بزرگی از دست نمی‌رود مگر آنکه «نعمتی بهتر یا مانند آن» جایگزین شود. اما مصداق این «بهتر» همان‌گونه که در صدر نوشتار گذشت، در تفسیر ایشان خود ملت است. ایشان به صراحت می‌فرمایند: «اگر قدرت شما در صحنه ظاهر نشود، نه رهبری و نه هیچ‌یک از دستگاه‌های مختلف که شأن واقعی آنها خدمت به مردم است، کارایی لازم را نخواهند داشت»^۲؛ یعنی اقتدار نزولی نیست، بلکه صعودی و ریشه در خواست و حضور مردم دارد.

۲. اقتدار نظامی به مثابه «قدرت‌سازی راهبردی»

در پیام چهلمین روز شهادت، ایشان با وام‌گیری از توصیف «هنرهای رهبر شهید»، یکی از برجسته‌ترین آنها را «اقدام به قدرتمندسازی ساختار نظامی کشور» معرفی می‌کنند؛ همان قدرتی که ملت ایران در «دو جنگ تحمیلی اخیر» از آثار مثبت آن بهره‌مند شد. اما نوآوری گفتمانی ایشان در این نقطه فراتر می‌رود؛ ایشان قدرت سخت را نه هدف که مقدمه قدرت نرم دفاع از کرامت ملت می‌دانند. تعبیر «شما ملت قهرمان ایران، پیروز قطعی این میدان بوده‌اید»، نشان می‌دهد که موشک و پهپاد و اژدر، تجلی اراده جمعی یک ملت صاحب‌عزت‌اند، نه ابزارهایی صرفاً نظامی و سرد. این همان پیوندی است که ایشان میان «قدرت‌سازی ساختاری» از یک سو و «خلق معانی و گفتمان عمومی» از سوی دیگر برقرار می‌کنند. رهبر شهید ما تنها سپاه و ارتش را قوی نکرد، بلکه با «ساخت واژگان و ترکیب‌های بدیع»، گفتمانی افتخارآفرین از دفاع و مقاومت ساخت که در آن هر سرباز و هر شهروند، خود را بخشی از یک «بنیان مرصوص» می‌بیند.

در ادامه همان فراز از پیام چهلیم با یادآوری هنر سوم یعنی «پیش‌بینی حوادث دوردست» که با نور الهی ممکن شده بود، اقتدار نظامی را از سطح یک واکنش به سطح یک راهبرد آینده‌نگرانه

۱. بقره: ۱۰۶.

۲. اولین پیام.

و بازدارنده ارتقا می‌دهد؛ از این رو قدرت نظامی در این منظومه، تنها برای شلیک نیست؛ برای ترسیم افق، ایجاد امنیت پایدار و نشان دادن لبخند عزت بر لبان ملتی است که خود را «پیروز قطعی میدان» می‌داند.

۳. اقتدار در مدیریت ژئوپلیتیک؛ فصل جدید خلیج فارس

در پیام روز ملی خلیج فارس، ایشان با قاطعیت از «فصل نوین خلیج فارس و تنگه هرمز» سخن می‌گویند؛ فصلی که پس از شکست مفتضحانه آمریکا در بزرگ‌ترین لشکرکشی منطقه در حال رقم خوردن است. محور اصلی این اقتدار نوین، «اعمال مدیریت جدید تنگه هرمز» است نه در جایگاه یک اقدام مقطعی، بلکه به مثابه بازتعریف نظم منطقه‌ای بر مبنای منافع ملت‌ها. ایشان به صراحت سه اصل بنیادین را ترسیم می‌کنند:

اول: نفی امنیت وابسته: «حضور بیگانگان آمریکایی و لانه‌گزینی آنها در سرزمین‌های خلیج فارس، مهم‌ترین عامل ناامنی در منطقه است».

دوم: اثبات امنیت درون‌زا: آینده درخشان خلیج فارس، «آینده‌ای بدون آمریکا و در خدمت پیشرفت، آسایش و رفاه ملت‌هایش» خواهد بود. ایران با همسایگان خود «هم‌سرنوشت» است و بیگانگان «جایی در آن ندارند مگر در قعر آب‌هایش».

سوم: مدیریت جدید به سود همه: «قواعد حقوقی و اعمال مدیریت جدید تنگه هرمز، آسایش و پیشرفت را به نفع همه ملت‌های منطقه رقم خواهد زد» و «مواهب اقتصادی آن، دل ملت را شاد خواهد کرد».

بر اساس این نگرش، اقتدار ملی یعنی توانایی تعریف قواعد بازی به نفع خود و همسایگان صادق، نه پذیرش قواعد تحمیلی بیگانه و این پیروزی، «طلیعه نظم جدید منطقه و جهان» است؛ نظمی که در آن «برانگیختگی معجزه‌گون ملت ایران» و «همه ظرفیت‌های علمی و فناورانه»، همچون مرزهای آبی و خاکی پاسداری می‌شود.^۱

۴. اقتدار نرم در برابر جنگ ترکیبی

ایشان در پیام‌های مختلف با هشیاری راهبردی، لایه پنهان جنگ را آشکار می‌کنند؛ دشمن تنها با موشک و پهپاد حمله نمی‌کند، بلکه «عملیات رسانه‌ای» او امروز «با نشانه‌گیری ذهن و روان آحادی از مردم»، قصد «خدشه در وحدت ملی و به تبع در امنیت ملی» را دارد. مهم‌ترین جبهه

۱. برگرفته از پیام رهبر انقلاب به مناسبت روز ملی خلیج فارس.

نبرد در این صورت‌بندی، «گوش‌ها» به عنوان «پنجره مغز و قلب» معرفی می‌شوند. ایشان با بیانی صریح و هشداردهنده دو تکلیف اساسی را ترسیم می‌کنند:

تکلیف اول: مراقبت فردی از ورودی‌های شناختی: «مراقبت از گوش‌هایمان که پنجره مغز و قلب است در مقابل رسانه‌های تحت حمایت دشمن یا همسو با ایشان امری لازم است» و راهکار عملی آن: «یا اساساً مواجهه و استفاده از آنها را ترک کنیم یا اقلماً با سوءظن فراوان با هر چیزی که ارائه می‌دهند برخورد کنیم».

تکلیف دوم: مسئولیت رسانه‌های داخلی در حفظ وحدت: «رسانه‌های داخلی کشورمان با همه تفاوت‌های فکری، سیاسی و فرهنگی که ممکن است داشته باشند» باید «از پرداختن به نقاط ضعف به طور جدی خودداری کنند»؛ چراکه اگر خود ما به دست خود خوراکِ عملیات روانی دشمن را فراهم کنیم، «امکان وصول دشمن به مقصودش وجود دارد».

در این نگرش، اقتدار ملی یعنی «مصون‌سازی ذهن و روان جامعه» در برابر روایت‌های تحقیرآمیز و بیم‌افکننده؛ اقتداری که نه از سخت‌افزار که از جنس «بصیرت» و «خودمراقبتی جمعی» است و از هر موشکی بازدارنده‌تر جلوه می‌کند. جامعه‌ای که گوش‌هایش در برابر زهر رسانه‌های دشمن واکنش‌ناپذیر شود، بدون شلیک یک گلوله دشمن را در عمیق‌ترین لایه جنگ ترکیبی اش شکست داده است.

ه) افق مهدوی یک راهبرد تمدنی

گفتمان حضرت آیت‌الله خامنه‌ای (عنه‌السلام) در میان خفقان بحران و دود جنگ، گشودن دریچه‌ای به سمت آسمان است، بی‌آنکه زمین را فراموش کند. «افق مهدوی» در بیانات ایشان نه یک آرزوی دست‌نیافتنی و نه یک ابزار عاطفی زودگذر، بلکه راهبرد تولید امید، انسجام‌بخشی به مقاومت و معنابخشی به رنج‌های کنونی است.

۱. امام غایب به‌مثابه «قطب دعا و توسل»

در پایان نخستین پیام و نیز در پیام چهارم، ایشان با خطاب قرار دادن حضرت ولی‌عصر (عجل‌الله‌تعالی‌فی‌امره) از ایشان «دعای خاص برای غلبه قاطع بر دشمن» را طلب می‌کنند؛ یعنی افقی که در آن دعای امام معصوم از هر موشکی بازدارنده‌تر است.

۲. شب‌های قدر، نقطه اتصال زمین و آسمان

ایشان در پیام نوروزی ضمن وداع با ماه رمضان ۱۴۴۷، از «خوف و رجا»ی مردم در شب‌های

بررسی شخصیت حضرت آیت‌الله سید مجتبی حسینی خامنه‌ای «دام‌ظله» ■ ۷۳

قدر سخن می‌گویند و می‌فرمایند: «امیدواریم به‌زودی با بشارت گشایش کلی در امر ظهور عام سرورمان حضرت ولی‌الله الاعظم، قلب مبارک آن‌جناب را پر از سُرور فرمایند». این عبارت به‌صراحت گشایش‌های سیاسی و نظامی امروز را مقدمهٔ گشایشِ ظهور می‌داند؛ همچنین بین «غزه»، «مقاومت»، «تنگه هرمز» و «ظهور» یک زنجیرهٔ معنایی برقرار می‌شود.

بررسی شخصیتِ حضرت آیت‌الله سیدمجتبی حسینی خامنه‌ای در سه پیام نخستین، نشان‌دهندهٔ ظهور رهبری است که در بحرانی‌ترین لحظهٔ تاریخ انقلاب نه با شعار و هیاهو، بلکه با زبانی قرآنی، دقیق و راهبردی، سه رسالتِ بنیادین را به انجام رساند:

الف) تداوم: با تجلیل از ارثِ معنوی و احیای نمادهای مقاومت؛

ب) تحول: با انتقال مرکز ثقل اقتدار از فرد به ملتِ بصیر و عمارگونه؛

ج) آینده‌سازی: با ترسیم افقی که در آن «ایران قوی» مقدمهٔ «تمدنی مهدوی» است.

کتاب‌نامه

قرآن کریم

۱. پایگاه اطلاع‌رسانی رهبر معظم انقلاب:

<https://farsi.khamenei.ir>